

Ігор Валерійович ЯСКАЛ

кандидат економічних наук, доцент,
кафедра підприємництва, торгівлі та біржової діяльності,
Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича
E-mail: yaskal_2006@ukr.net

Олександр Віталійович КОНДРІЄВИЧ

Чернівецький національний університет імені Ю. Федьковича
E-mail: skondrievich@mail.ua

**КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ
ПРОМИСЛОВОГО ПІДПРИЄМСТВА**

Яскал І. В., Кондрієвич О. В. Комплексний аналіз ефективності використання оборотного капіталу промислового підприємства. *Економічний аналіз*. Тернопіль, 2018. Том 28. № 3. С. 225-232.

Анотація

Вступ. Однією із важливих проблем фінансового менеджменту на підприємстві є управління оборотними активами. Політика управління оборотним капіталом підприємства спрямована на забезпечення довгострокової виробничої і ефективної фінансової діяльності підприємства, що досягається через пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи. Реалізація такої політики передбачає визначення необхідного рівня оборотних активів та оптимізацію структури джерел їх фінансування.

Мета. Метою дослідження є вивчення можливості поєднання різних методів аналізу ефективності використання оборотного капіталу підприємства для вдосконалення цього процесу на основі систематизації існуючих пропозицій щодо цього питання.

Метод (методологія). Розраховано показники, що характеризують оборотність засобів або їх джерел, де насамперед проявляється ділова активність підприємства у фінансовій сфері. Розрахунки проведено за 2015-2017 рр. на матеріалах ТОВ «Розма» (м. Чернівці). Розрахунки в абсолютному виразі доповнено розрахунками відхилень, що дає змогу простежити зміну показників у динаміці. Проведено факторний аналіз зміни оборотного капіталу. Запропоновано розрахунок інших показників, котрі допомагають оцінити ефективність використання оборотного капіталу досліджуваного підприємства.

Результати. Запропоновано трактування розрахованих результатів. Показано, що на тривалість перебування засобів в обороті впливають зовнішні і внутрішні фактори. До зовнішніх факторів належать: сфера діяльності підприємства, галузева належність, масштаби виробництва, економічна ситуація в країні.

Ключові слова: оборотний капітал; оборотність оборотного капіталу; ефективність використання оборотного капіталу; факторний аналіз.

Ihor Valeriiovych YASKAL

PhD in Economics,
Associate Professor,
Department of Business, Trade and Stock Activity,
Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
E-mail: yaskal_2006@ukr.net

Oleksandr Vitaliiovych KONDRIVYCH

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University
E-mail: skondrievich@mail.ua

COMPREHENSIVE ANALYSIS OF THE EFFICIENCY OF THE USE OF INDUSTRIAL ENTERPRISE WORKING CAPITAL

Abstract

Introduction. *One of the important issues of financial management at the enterprise is the management of working capital. The policy of working capital management of enterprise is directed to ensure long-term productive and efficient financial activity of the enterprise, which is achieved through a search for a compromise between the risk of liquidity loss and efficiency of work. The implementation of this policy involves determining the required level of current assets and optimizing the structure of the sources of their financing.*

Purpose. *The article aims to explore the possibility of combining different methods of analysing the efficiency of using the working capital of enterprise to improve this process, which is based on systematization of existing proposals on this issue.*

Method (methodology). *Indicators which characterize the turnover of funds or their sources, where the business activity of the enterprise in the financial sector is shown, have been calculated. The calculations have been carried out for period of 2015-2017 on the materials of LLC "Rosma" (Chernivtsi). Calculations in absolute terms are supplemented by calculations of deviations. It gives a possibility to investigate the changes of indicators in dynamics. A factor analysis of working capital changes has been done. The calculation of other indicators, which help to assess the efficiency of the use of working capital of the investigated enterprise, has been proposed.*

Results. *The interpretation of calculated results has been proposed. It is shown that the duration of the stay of funds in circulation is influenced by external and internal factors. Among the external factors we can distinguish the following ones: the scope of enterprise activity, industry affiliation, scale of production, economic situation in the country.*

Keywords: *working capital; working capital turnover; efficiency of use of working capital; factor analysis.*

Вступ

Однією із важливих проблем фінансового менеджменту на підприємстві є управління оборотними активами. Політика управління оборотним капіталом підприємства спрямована на забезпечення довгострокової виробничої і ефективної фінансової діяльності підприємства, що досягається через пошук компромісу між ризиком втрати ліквідності та ефективністю роботи. Реалізація цієї політики передбачає визначення необхідного рівня оборотних активів та оптимізацію структури джерел їх фінансування. Водночас у господарській практиці при оцінці раціональності розміщення оборотного капіталу важливу роль відіграє аналітичний інструментарій, який покликаний надати достовірну інформацію для прийняття управлінських рішень. Важливе місце серед них займає комплексний аналіз ефективності використання оборотного капіталу, мета якого полягає у поєднанні визначення впливу окремих чинників, що зумовлюють зміну показників використання оборотного капіталу та розрахунок інших показників оборотності капіталу.

Зазначена проблематика розглядається у працях таких фахівців, як Баканов М. І., Мельник М. В., Шеремет А. Д. [1], Банар В. Ф., Петрашак О. О. [2], Баранова В. Г., Гоцуляк С. М. [3], Безбородова Т. В., Даншина Т. В. [4], Боярко І. М., Гриценко Л. Л. [5], Іскра В. В. [6], Ксьондз С. М. [7], Товченик Н. [8], Чубка О. М., Рудницька О. М. [9] та багато інших. Проте в умовах постійних змін в довкіллі та впровадженні нових підходів до аналізу використання оборотного капіталу господарюючих суб'єктів це питання завжди залишається актуальним для подальших досліджень, постійно з'являються нові фактори, дію яких необхідно вивчати та оптимізувати діяльність під їх впливом.

Незважаючи на наявність численних теоретичних розробок, проблеми дослідження методичних засад управління оборотним капіталом промислових підприємств, визначення пріоритетів джерел його формування та поєднання різних методів його аналізування залишаються фрагментарно дослідженими та потребують подальшого наукового обґрунтування.

Мета статті

Метою статті є вивчення можливості поєднання різних методів аналізу ефективності використання оборотного капіталу підприємства для вдосконалення цього процесу на основі систематизації існуючих пропозицій щодо цього питання.

Виклад основного матеріалу дослідження

Діяльність будь-якого промислового підприємства тісно пов'язана з формуванням і використанням оборотного капіталу, для ефективного управління яким потрібна продумана, виражена і цілеспрямована політика на рівні окремого підприємства. Оборотному капіталу належить особливе місце у структурі капіталу підприємства, оскільки від якості управління ним залежить безперервність процесу виробництва та реалізації продукції, ліквідність підприємства, його платоспроможність і рентабельність. Більше того, окремі показники використання оборотного капіталу можуть трактуватися з позицій оцінювання іміжду підприємства [10].

Суть проблеми підвищення ефективності використання оборотних активів полягає в тому, щоб на кожен одиницю оборотних активів досягати максимально можливого збільшення обсягу виробництва та прибутку. Кількісна визначеність і зміст критерію відображається в конкретних показниках ефективності використання оборотних активів суб'єктів господарювання.

Внутрішні умови функціонування загалом і ефективність оборотного капіталу підприємств обумовлюються сукупністю чинників мікрорівня. На думку Г. Чміль та О. Горошанської [11, с. 141], їх слід розглядати як сукупність суб'єктів і сил, що знаходяться під безпосереднім контролем власників, керівників і персоналу та впливають на ефективність використання капіталу підприємства. До цих чинників належать: забезпеченість підприємства фінансово-економічними ресурсами, організаційно-структурні зміни на підприємстві, ефективність розробки та реалізації маркетингової політики та політики менеджменту, політики управління капіталом.

Кількісно оцінити силу впливу окремих чинників на зміну рівня оборотності капіталу підприємства можливо лише в процесі факторного аналізу. Факторний аналіз – метод комплексного вивчення та виміру впливу чинників на результативний показник, який дозволяє подати у компактній формі узагальнену інформацію про структуру зв'язків між ознаками, що спостерігаються, на основі виділення деяких прихованих, безпосередньо не спостережуваних чинників [12]. Слід підкреслити, що у наявній фаховій літературі обмежується роль факторного аналізу як інструменту виявлення величини впливу змін у обсягах і структурі оборотних активів, швидкості їх обороту на фінансові результати підприємства та на такі показники фінансового стану, як платоспроможність, ліквідність, фінансова стійкість, ділова активність.

Для розробки обґрунтованих рекомендацій з оптимізації аналізу оборотних активів підприємства і заходів підвищення ефективності їх використання необхідно орієнтуватися тільки на ті фактори, зміна яких у потрібному напрямку з високою часткою імовірності приведе до поліпшення результатів діяльності. Підсумкова схема проведення аналізу впливу окремих чинників на динаміку ефективності використання оборотних активів підприємства наведена на рис. 1.

Оборотність капіталу підприємства характеризується коефіцієнтом оборотності (кількістю оборотів) і тривалістю одного обороту у днях. Коефіцієнт оборотності капіталу залежить від суми чистого доходу (виручки) від реалізації та середнього розміру капіталу. Прискорення оборотності оборотних засобів зменшує потребу в них, дозволяє підприємству вивільнити частину оборотних засобів. У результаті прискорення обороту вивільнюються речові елементи оборотних засобів, зменшується потреба в запасах сировини, матеріалів, палива, незавершеного виробництва тощо, і, відповідно, вивільнюються й грошові ресурси, авансовані в ці запаси. Вивільнені грошові кошти відкладаються на розрахунковому рахунку підприємства, в результаті чого покращується його фінансове становище, підвищується платоспроможність.

Розглянемо детальніше показники, що характеризують оборотність засобів або їх джерел, де насамперед проявляється ділова активність підприємства у фінансовій сфері. Розрахунки здійснено на матеріалах Товариства з обмеженою відповідальністю «Розма» (м. Чернівці). Аналіз показників оборотності показаний у таблиці 1.

Аналіз даних табл. 1 свідчить, що ділова активність ТОВ «Розма» протягом аналізованого періоду змінювалась по-різному. Скажімо, скорочення терміну одного обороту активів, виробничих запасів у 2016 році говорить про підвищення рівня ділової активності. Проте у наступному році (2017) означені показники зростають, причому майже до рівня 2015 року (термін одного обороту запасів навіть перевищив показник 2015 р). З одного боку, з цього можна зробити висновок, що фінансовий стан підприємства у 2016 році покращився, а у 2017 році – погіршився. А з іншого, прибуток ТОВ «Розма» у 2016 році знизився, а у 2017-му – зріс.

Розрахунки в абсолютному виразі (табл. 1) доцільно, на наш погляд, доповнити розрахунками відхилень, що дасть змогу простежити зміну показників у динаміці. Це зроблено в таблиці 2.

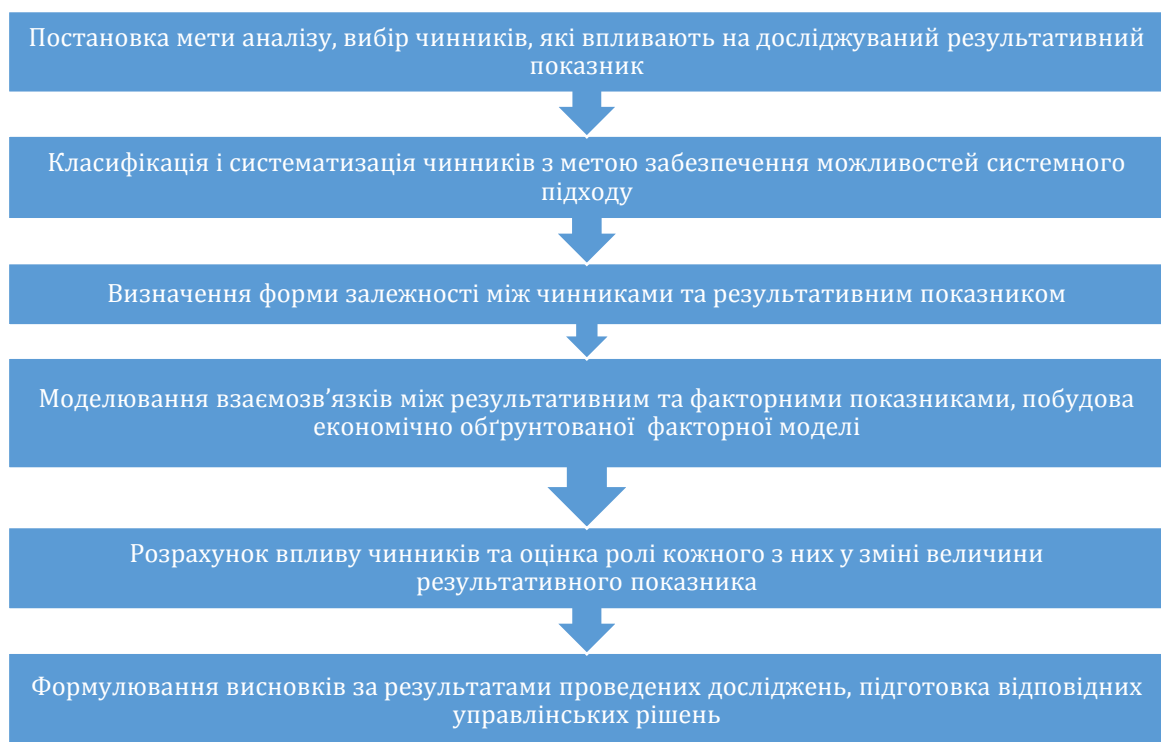

Рис. 1. Загальна схема процесу факторного аналізу оборотних активів підприємства

* Джерело: ¹.

Таблиця 1. Абсолютні показники ділової активності ТОВ «Розма»

Показник	2015 р.	2016 р.	2017 р.
1. Чиста виручка від реалізації продукції, тис. грн	59759	60304	51079
2. Повна собівартість реалізованої продукції, тис. грн	47522	51700	40895
3. Середня вартість активів, тис. грн	92812,5	64515,5	65953
4. Середня вартість оборотних активів, тис. грн	71660	49506,5	54012
5. Середня вартість виробничих запасів, тис. грн	3879	2192,5	3717,5
6. Середня величина дебіторської заборгованості, тис. грн	28760	25897,5	25250,5
7. Середня величина кредиторської заборгованості, тис. грн	45780,5	19265,5	19962,5
8. Середня величина власного капіталу, тис. грн	47032	45250	45990,5
9. Сума закупівель, тис. грн	56431,5	54015,5	40296,5
Коефіцієнт оборотності			
10. Активів (р.1: р.3)	0,64	0,93	0,77
11. Оборотних активів (р.1: р.4)	0,83	1,22	0,95
12. Виробничих запасів (р.2: р.5)	12,25	23,58	11,00
13. Дебіторської заборгованості (р.1: р.6)	2,08	2,33	2,02
14. Кредиторської заборгованості (р.9: р.7)	1,23	2,80	2,02
15. Власного капіталу (р.1: р.8)	1,27	1,33	1,11
Термін одного обороту, дні			
16. Активів (360: р.10)	559,12	385,14	464,83
17. Оборотних активів (360: р.11)	431,69	295,54	380,67
18. Виробничих запасів (360 : р.12)	29,39	15,27	32,73
19. Власного капіталу (360 : р.15)	283,33	270,13	324,14
Строк погашення, дні			
20. Дебіторської заборгованості (період інкасації) (360: р.13)	173,26	154,60	177,96
21. Кредиторської заборгованості (360: р.14)	292,05	128,40	178,34
22. Тривалість операційного циклу (р.18+р.20)	202,64	169,87	210,69

¹ Чміль Г. Л., Горошанська О. О. Факторний аналіз оборотності капіталу підприємства. Бізнесінформ. 2014. №3. С. 140-144. (с. 141).

**Таблиця 2. Відхилення показників ділової активності ТОВ «Розма»
за 2015-2017 рр.**

Показник	Відхилення 2016-2015 рр.		Відхилення 2017-2016 рр.	
	абсолютне, тис. грн	відносне, %	абсолютне, тис. грн	відносне, %
1. Чиста виручка від реалізації продукції	545	0,9%	-9225	-15,3%
2. Повна собівартість реалізованої продукції	4178	8,8%	-10805	-20,9%
3. Середня вартість активів	-28297	-30,5%	1437,5	2,2%
4. Середня вартість оборотних активів	-22153,5	-30,9%	4505,5	9,1%
5. Середня вартість виробничих запасів	-1686,5	-43,5%	1525	69,6%
6. Середня величина дебіторської заборгованості	-2862,5	-10,0%	-647	-2,5%
7. Середня величина кредиторської заборгованості	-26515	-57,9%	697	3,6%
8. Середня величина власного капіталу	-1782	-3,8%	740,5	1,6%
9. Сума закупівель	-2416	-4,3%	-13719	-25,4%
Коефіцієнт оборотності:				
10. Активів (р.1: р.3)	0,29	45,2%	-0,16	-17,1%
11. Оборотних активів (р.1: р.4)	0,38	46,1%	-0,27	-22,4%
12. Виробничих запасів (р.2: р.5)	11,33	92,5%	-12,58	-53,3%
13. Дебіторської заборгованості (р.1: р.6)	0,25	12,1%	-0,31	-13,1%
14. Кредиторської заборгованості (р.9: р.7)	1,57	127,5%	-0,79	-28,0%
15. Власного капіталу (р.1:р.8)	0,06	4,9%	-0,22	-16,7%
Термін одного обороту, дні				
16. Активів (360: р.10)	-173,98	-31,1%	79,69	20,7%
17. Оборотних активів (360:р.11)	-136,15	-31,5%	85,13	28,8%
18. Виробничих запасів (360 : р.12)	-14,12	-48,0%	17,46	114,4%
19. Власного капіталу (360 : р.15)	-13,20	-4,7%	54,01	20,0%
Строк погашення, дні				
20. Дебіторської заборгованості (період інкасації) (360: р.13)	-18,65	-10,8%	23,36	15,1%
21. Кредиторської заборгованості (360:р.14)	-163,65	-56,0%	49,94	38,9%
22. Тривалість операційного циклу (р.18+р.20)	-32,77	-16,2%	40,82	24,0%

Виходячи із табл. 2, констатуємо збільшення строків погашення дебіторської й кредиторської заборгованості, а також тривалості операційного циклу. Зважаючи на те, що дебіторська й кредиторська заборгованість у 2017 році стала погашатися довше, загалом можна говорити про те, що досліджуване підприємство відчуває проблеми в частині управління оборотним капіталом, періодично змінюючи при цьому потребу в залучених і позичених коштах.

Швидкість обороту активів багато в чому залежить від органічної будови капіталу (співвідношення основного і оборотного капіталу). У 2015 році частка основного капіталу ТОВ «Розма» становила 22,8 %, у 2016 – 23,3 %, у 2017 – 18,1 %. Як бачимо, частка основного капіталу поступово знижується, що мало би спричинити прискорення оборотності активів. Однак цього не відбулося і причиною того стало деяке уповільнення темпів зростання виручки від реалізації: на 15,3 % у 2017р. Позитивним є високий рівень оборотності виробничих запасів (+92,5 % у 2016р.), що характеризує зменшення обсягу товарно-матеріальних запасів у відповідному періоді.

Коефіцієнти оборотності (ділової активності) безпосередньо впливають на фінансові результати діяльності підприємства, його платоспроможність. Як результат прискорення обороту вивільняються матеріальні елементи оборотних активів (менше потрібно запасів сировини, матеріалів, палива, незавершеного виробництва та ін.) і таким чином зменшуються затрати, пов'язані з їх зберіганням. При цьому вивільнюються грошові кошти, які були вкладені в ці запаси, що врешті-решт сприяє покращенню господарського стану підприємства. Саме такі тенденції й характерні для досліджуваного підприємства у 2015-2016 рр., натомість у 2016-2017 роках ситуація дещо погіршилася.

Скориставшись формулою $K_o = \frac{P}{OЗ}$ (K_o – коефіцієнт оборотності, P – виручка від реалізації, $OЗ$ – середні залишки оборотних засобів) і даними таблиць 1 і 2, проведемо факторний аналіз зміни оборотного капіталу (засобів) за 2016-2017 роки.

Загальна зміна оборотних засобів становить:

$$\Delta OЗ = OЗ_{2017} - OЗ_{2016} = 54012 - 49506,5 = +4505,5 \text{ тис. грн.}$$

в тому числі за рахунок зміни:

- чистої виручки

$$\Delta OZ_P = (P_{2017} - P_{2016}) \times \frac{1}{K_{2016}} = (51079 - 60304) \times \frac{1}{1,22} = -9225 \times 0,8197 = -7390,8 \text{ тис. грн};$$

- коефіцієнта завантаження

$$\Delta OZ_{\frac{1}{K}} = \left(\frac{1}{K_{2017}} - \frac{1}{K_{2016}} \right) \times P_{2017} = \left(\frac{1}{0,95} - \frac{1}{1,22} \right) \times 51079 = (1,0526 - 0,8197) \times 51079 = 11896,3 \text{ тис. грн};$$

Балансова перевірка:

$$\Delta OZ = \Delta OZ_P + \Delta OZ_{\frac{1}{K}} = -7390,8 + 11896,3 = 4505,5 \text{ тис. грн.},$$

тобто, сукупний вплив двох факторів дорівнює загальній зміні оборотних засобів.

Аналіз результатів факторного аналізу оборотних засобів показує, що зниження обсягу чистої виручки від реалізації продукції спричинило зменшення оборотних засобів на 7390,8 тис. грн; уповільнення ж оборотності їх зумовило додаткову потребу в оборотних засобах у сумі 11896,3 тис. грн.

На тривалість перебування засобів в обороті впливають зовнішні і внутрішні фактори. До зовнішніх факторів належать: сфера діяльності підприємства, галузева належність, масштаби виробництва, економічна ситуація в країні.

Чисті експлуатаційні витрати збільшувалися від 2015 до 2016 року, але на кінець звітнього періоду в кожному році вони були менші, ніж на початку звітнього періоду. Це свідчить про те, що підприємство збільшувало кількість випуску продукції, тому і витрати теж збільшувались. Теж саме можна сказати і про валові експлуатаційні витрати.

Оборотність кредиторської заборгованості дещо зросла на кінець 2016 року, однак у подальшому знизилась. Як збільшення, так і зменшення дебіторської і кредиторської заборгованості можуть призвести до негативних наслідків для фінансового стану підприємства. Ці та інші зміни вказані в таблиці 3.

Вплив оборотності оборотного капіталу на прибуток протягом 2016-2017 рр. залишався значним, однак знизився: так у 2016 році він складав 25120,31 тис. грн, у 2017 році – 13570,3 тис. грн. Це свідчить про те, що при збільшенні оборотного капіталу збільшувався і прибуток підприємства (і навпаки), це є позитивним явищем.

Таблиця 3. Деякі показники використання оборотного капіталу ТОВ «Розма»

Показник	2015 р.		2016 р.		2017 р.	
	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду	На початок звітнього періоду	На кінець звітнього періоду
Чисті експлуатаційні витрати	53133		57675		43561	
Валові експлуатаційні витрати	67783		67547		61002	
Закупівля	50661		50852		44040	
Оборотність кредиторської заборгованості	0,95	1,76	1,68	8,46	6,31	1,2
Коефіцієнт оборотності власного капіталу	1,797	1,314	2,161	1,627	2,388	1,725

Період погашення дебіторської заборгованості коливався протягом аналізованого періоду. На початок 2015 року становив 196,7 дня, на кінець року – 150. У 2016 р. на початок року він складав 148,2 дня, а на кінець цього ж року – 161,4 дня. У 2017 році цей показник становив: на початку року – 190,5 днів, а от на кінець знизився і складав уже 165,1 дня. Як ми бачимо, динаміка цього показника є нестабільною. Зі зростанням строку погашення дебіторської заборгованості зростає ризик непогашення дебіторської заборгованості, такі зміни відбулися у 2017 році.

Зменшення дебіторської заборгованості проти кредиторської може статися через погіршення стосунків з клієнтами, тобто через зменшення кількості покуців продукції. Збільшення дебіторської заборгованості проти кредиторської може бути наслідком неплатоспроможності покупців.

Закупівлі на ТОВ «Розма» зменшувалися. Це пов'язано з тим, що підприємство знижує виробництво продукції, відповідно зникає потреба в додаткових матеріалах. Це позбавляє досліджуване підприємство можливості запропонувати споживачам більшу кількість продукції, тим самим

збільшивши свої прибутки. Щодо коефіцієнту оборотності власного капіталу, то він показує, скільки гривень виручки від реалізації припадає на одну гривню власного капіталу.

Висновки та перспективи подальших розвідок

Отже, підводячи підсумок нашого аналізу, можна сказати, що майже всі показники та коефіцієнти фінансової звітності товариства «Розма» демонструють різновекторну динаміку. Це свідчить про те, що підприємство стикається з певними труднощами у своїй діяльності, що супроводжується зменшенням випуску продукції. Це призводить до збільшення витрат та різного виду заборгованостей, але, незважаючи на негативні зміни низи показників, прибутковість підприємства протягом аналізованого періоду зростає.

Загалом можна говорити, що підприємство періодично відчуває проблеми з ефективністю використання оборотного капіталу, про що свідчать дані табл. 3. Так усі показники ефективності використання оборотних засобів за 2015-2017 рр. періодично демонструють позитивні зміни. Це й зниження тривалості одного обороту, і зростання коефіцієнта завантаження, і зростання рентабельності оборотних засобів. З останнім показником маємо цікаву ситуацію: у 2017 році рентабельність знизилася (з 34,97 % до 31,37 %), однак чистий прибуток підприємства різко збільшився. Можна констатувати, що певні проблеми, пов'язані з ефективним управлінням оборотним капіталом, менеджмент товариства успішно вирішує.

Результати факторного аналізу дають підстави вважати, що зменшення рентабельності капіталу спричинене зменшенням розміру прибутку та зростанням обсягу оборотного капіталу. Зменшення обсягу основного капіталу позитивно вплинуло на динаміку рентабельності, але негативний вплив перших двох факторів на рентабельність підприємства у 2017 році був відчутніший.

З огляду на сказане перспективами подальших наукових розвідок можна вважати подальший пошук комбінацій різних методів дослідження ефективності оборотного капіталу з метою розробки оптимального інтегрального підходу.

Список літератури

1. Баканов М. И., Мельник М. В., Шеремет А. Д. Теория экономического анализа: учебник. Москва: Финансы и статистика, 2005. 536 с.
2. Банар В. Ф., Петрашчак О. О. Ефективне управління активами як запорука стабільного розвитку підприємства. *Особливості фінансово-бюджетного регулювання соціально-економічного розвитку регіону: матеріали міжнародної науково-практичної конференції (Чернівці, 8-9 жовтня 2007 р.):* Чернівці: БДФА, 2007. С. 129-132.
3. Баранова В. Г., Гоцуляк С. М. Теоретичні засади управління оборотним капіталом. *Вісник соціально-економічних досліджень*. Одеса: ОДЕУ, 2008. № 30. С. 32-36.
4. Безбородова Т. В., Даншина Т. В. Управління оборотними коштами підприємств. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 1. С. 59-62.
5. Боярко І. М., Гриценко Л. Л. Оптимізація чистого оборотного капіталу як фактор забезпечення платоспроможності підприємства в умовах кризи. *Економіка. Фінанси. Право*. 2012. № 3. С. 14-18.
6. Іскра В. В. Оцінка ефективності використання оборотного капіталу українських агрохолдингів за допомогою моделі В. К. Когденко. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2016. №3(03). С. 113-117.
7. Ксьондз С. М. Оборотний капітал господарюючого суб'єкта як об'єкт управління. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки. 2012. Т. 2, № 6. С. 107-110.
8. Товченик Н. Оборотні кошти підприємства: ефективність використання. *Справочник економіста*. 2017. № 9. С. 38-44.
9. Чубка О. М., Рудницька О. М. Оцінка методів управління оборотним капіталом промислових підприємств. Львів: Національний університет "Львівська політехніка", 2009. С. 440-445.
10. Ксьондз С. В., Яскал І. В., Мадей І. К. Концептуальні підходи до кількісного визначення іміджу підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. №3. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua>
11. Чміль Г. Л., Горошанська О. О. Факторний аналіз оборотності капіталу підприємства. *Бізнесінформ*. 2014. №3. С. 140-144.
12. Зоріна О. М. Методологічні підходи в економічному аналізі. *Вісник ЖДТУ*. Сер. Економічні науки. 2011. № 1(55). С. 89-91.

References

1. Bakanov, M. I., Melnik, M. V., Sheremet, A. D. (2005). *The Theory of Economic Analysis*. Moscow: Finance and Statistics. [in Russian].
2. Banar, V. F., Petrashchak, O. O. (2007). Effective asset management as a guarantee of a stable business development. *Osoblyvosti finansovo-byudzhethnoho rehulyuvannya sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku*

-
- rehionu*: materialy mizhnarodnoyi naukovo-praktychnoyi konferentsiyi (Chernivtsi, 8-9 of October). Chernivtsi: BDFA, 129-132. [in Ukrainian].
3. Baranova, V. G., Gotsulyak, S. M. (2008). Theoretical principles of working capital management. *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen'*, 30, 32-36. [in Ukrainian].
 4. Bezborodova, T. V., Danshina, T. V. (2017). Management of working capital of enterprises. *Investytsiyi: praktyka ta dosvid*, 1, 59-62. [in Ukrainian].
 5. Boyarko, I. M., Grytsenko, L. L. (2012). Optimization of net working capital as a factor for ensuring the solvency of the enterprise in a crisis. *Ekonomika. Finansy. Pravo*, 3, 14-18. [in Ukrainian].
 6. Iskra, V. V. (2016). Estimation of the efficiency of the use of working capital of Ukrainian agroholdings with the help of the V. K. Kohdenko's model. *Skhidna Yevropa: ekonomika, biznes ta upravlinnya*, 3 (03), 113-117. [in Ukrainian].
 7. Ksondz, S. M. (2012). The working capital of a business entity as an object of management. *Visnyk Khmel'nyts'koho natsional'noho universytetu*, 2(6), 107-110. [in Ukrainian].
 8. Tovchenyuk, N. (2017). Working capital of the enterprise: efficiency of use. *Spravochnyk ekonomista*, 9, 38-44. [in Ukrainian].
 9. Chubka, O. M., Rudnyts'ka, O. M. (2009). *Estimation of management methods of working capital of industrial enterprises*. L'viv: Natsional'nyy universytet "L'vivs'ka politekhnika". [in Ukrainian].
 10. Ks'ondz, S. V., Yaskal, I. V., Madey, I. K. (2013). Conceptual approaches to the quantitative determination of the image of the enterprise. *Efektivna ekonomika*, 3. Retrieved from: <http://www.economy.nayka.com.ua>. [in Ukrainian].
 11. Chmil', H. L., Horoshans'ka, O. O. (2014). Factor analysis of turnover of enterprise capital. *BiznesInform*, 3, 140-144. [in Ukrainian].
 12. Zorina, O. M. (2011). Methodological approaches in economic analysis. *Visnyk ZHDTU*, 1 (55), 89-91. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції – 06.10.2018 р., прийнята до друку – 18.10.2018 р.